

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Roman Sądej

w sprawie **D.S.**

w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 20 kwietnia 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego od postanowienia Sądu Rejonowego w Ś.

z dnia 26 lipca 2013 r., sygn. akt II Ko .../13,

1. uchyla zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. postępowanie wykonawcze w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności umarza,

2. wydatkami postępowania w tym zakresie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ś., wyrokiem z dnia 12 października 2011 r., w sprawie o sygn. akt II K .../ 11, uznał D.S. za winnego czynu wypełniającego dyspozycję art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k., bowiem miał on ograniczoną w stopniu znacznym zdolność rozpoznania znaczenia popełnionego czynu i pokierowania swym postępowaniem i na podstawie art. 278 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k.

i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawiesił na okres 3 lat próby. Na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu nadto karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych po 20 zł każda, na poczet której, w oparciu o art. 63 § 1 k.k., Sąd Rejonowy zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania w sprawie. Ponadto na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem przez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 170 zł. Zwolniono również oskarżonego od ponoszenia kosztów postępowania.

Powyższy wyrok uprawomocnił się bez zaskarżenia w dniu 9 listopada 2011 r.

W dniu 15 lipca 2013 r. do Sądu Rejonowego w Ś. wpłynęło z Ministerstwa Sprawiedliwości - Krajowego Rejestru Karnego zawiadomienie o ponownym skazaniu D.S. za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

Na posiedzeniu w dniu 26 lipca 2013 r., o którym nie został powiadomiony skazany, niemający obrońcy, Sąd Rejonowy w Ś. w sprawie o sygn. akt II Ko .../13, procedując bez obecności skazanego, postanowił zarządzić wobec D.S. wykonanie warunkowo zawieszanej kary 8 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wskazanym wcześniej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 12 października 2011 r. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazano, że w okresie próby, tj. 19 lipca 2012 r. skazany ponownie dopuścił się czynu tożsamego z art. 278 § 1 k.k., za który to wymierzono mu karę pozbawienia wolności. Doszło więc do wyczerpania ustawowych przesłanek do zarządzenia wykonania kary, wskazanych w art. 75 § 1 k.k.

Powyższe postanowienie uprawomocniło się w dniu 13 sierpnia 2013 r.

Kasację od powyższego postanowienia na korzyść skazanego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając je w całości. Orzeczeniu temu zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, to jest art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Rejonowy w Ś. postępowania w przedmiocie zarządzenia wobec D.S. wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej, orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 12 października 2011 r., w sprawie o sygn. akt II K .../11, bez udziału obrońcy, pomimo istnienia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności skazanego, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z

art. 1 § 2 k.k.w. Wywodząc w ten sposób, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w Ś. i umorzenie wobec skazanego, na mocy art. 15 § 1 k.k.w., postępowania wykonawczego.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja ta jest oczywiście zasadna i w związku z tym podlega uwzględnieniu na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k.

Rację przyznać bowiem należy Rzecznikowi Praw Obywatelskich, gdy twierdzi, że Sąd Rejonowy w Ś. dopuścił się w niniejszej sprawie rażącego naruszenia prawa procesowego wskazanego w zarzucie kasacji.

Przepis art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w. wyraźnie przewiduje, że w postępowaniu wykonawczym przed sądem skazany musi mieć obrońcę, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość, co do jego poczytalności. Oczywiście jest przy tym, że uzasadnioną wątpliwość, o której tu mowa, odnosić należy wyłącznie do stanu zdrowia psychicznego skazanego w czasie postępowania wykonawczego przed sądem, z uwzględnieniem treści art. 79 § 4 k.p.k., stosowanego tu odpowiednio na podstawie art. 1 § 2 k.k.w. Podkreślić również trzeba, że utrwalony jest już pogląd Sądu Najwyższego, iż prawomocne skazanie z zastosowaniem art. 31 § 2 k.k. jest okolicznością powodującą w postępowaniu wykonawczym przed sądem, zgodnie z art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., konieczność obligatoryjnej obrony, chyba że oczywiście jest, iż w czasie rozpoczęcia postępowania wykonawczego skazany nie wykazuje już zaburzeń (odchyleń) psychicznych ograniczających jego zdolność obrony (zob. np. uchwała SN z dnia 28 maja 1986 r., VI KZP 53/85, OSNKW 1986, z. 9-10, poz. 70, czy postanowienia SN: z dnia 12 grudnia 2013 r., II KK 323/13, LEX nr 1405158 i z dnia 29 października 2015 r., II KK 280/15, LEX nr 1994073). W konsekwencji zatem, obecność obrońcy skazanego na posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary jest obowiązkowa. Nieobecność zaś obrońcy tamuje rozpoznanie sprawy, chyba że sąd nie zarządza wykonania tej kary (art. 22 § 1a k.k.w.) albo sąd wcześniej ustalił na podstawie opinii biegłych psychiatrów, że skazany jest zdolny do prowadzenia samodzielnej obrony wobec ustąpienia zakłóceń czynności psychicznych.

Odnosząc powyższe uwagi do realiów niniejszej sprawy zauważyć należy, że Sąd Rejonowy w Ś., orzekając w przedmiocie zarządzenia wykonania kary

pozbawienia wolności, zupełnie pominął okoliczność, iż D. S. został skazany w warunkach art. 31 § 2 k.k. Ponadto, uwadze Sądu uszło, że ze sporządzonej w postępowaniu rozpoznawczym opinii sądowo - psychiatrycznej wynikało, iż skazany jest osobą upośledzoną umysłowo w stopniu umiarkowanym i uzależnioną od alkoholu. Nie ukończył żadnej szkoły. Chodził do szkoły „dom życia”. Jego poziom socjalizacji jest bardzo niski, podatny jest na sugestie otoczenia. Nie potrafi pisać, nie umie prawidłowo napisać własnego nazwiska. Jego słownictwo jest prymitywne, nie umie wyciągać wniosków, przewidzieć skutków własnego postępowania. Oceniając stan psychiczny biegli wskazali, że badany pozostaje w skąpych kontaktach słownych, jego wypowiedzi są zdawkowe, przejawia spowolniony tok myślenia, posługuje się prymitywnym słownictwem z agramatyzmami. Buduje jedynie proste zdania. Kontakt jest utrudniony z powodu wady wymowy. Uwagę skupia chwilowo, jego pamięć jest zaburzona. W chwili czynu miał w stopniu znacznym ograniczoną zdolność rozpoznania znaczenia popełnionego czynu i pokierowania swoim postępowaniem. Sąd Rejonowy w Ś. pominął również fakt, że D. S. w okresie próby również został skazany za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

Wskazane tu okoliczności powinny zostać wzięte pod uwagę przez Sąd Rejonowy w Ś. dla rozważenia, czy w postępowaniu wykonawczym wystąpiły wątpliwości, o których mowa w art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., zwłaszcza, że niektóre z tych okoliczności mają trwały charakter, jak np. upośledzenie umysłowe skazanego. Sąd Rejonowy w Ś. powinien zatem ustalić, czy skazany jest zdolny do prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Skoro jednak żadne ustalenia w tej materii nie zostały poczynione (czemu nie sprzyjał fakt niezawiadomienia skazanego o posiedzeniu Sądu), a w konsekwencji nie doszło do wykluczenia wątpliwości z art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., to w postępowaniu przed Sądem skazany musiał więc mieć obrońcę, który powinien uczestniczyć w posiedzeniu. Niezachowanie przez Sąd Rejonowy w Ś. tego wymogu stanowiło uchybienie określone w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.

Wskazane tu względy musiały skutkować uznaniem kasacji za oczywiście zasadną i uchyleniem zaskarżonego postanowienia. Trafnie podniósł też skarżący, że w realiach przedmiotowej sprawy termin, o jakim mowa w art. 75 § 4 k.k., do

którego dopuszczalne było zarządzenie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, zakończył swój bieg w dniu 9 maja 2015 r. Dlatego też na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. Sąd Najwyższy umorzył postępowanie wykonawcze w tej kwestii.

Z tych wszystkich względów, orzeczono jak w wyroku.

kc